

час професійної підготовки майбутніх фахівців із економіки методу проектів, ділових ігор, роботи в малих групах та обов'язкового залучення студентів до науково-дослідної роботи, тематика якої максимально наближена до завдань майбутньої професійної діяльності.

Література:

1. Акмеологический словарь / Под общ. ред. А.А. Деркача. — М.: Изд-во РАГС, 2004. — 161 с.
2. Зинченко В. Проблемы формирования учебно-познавательной активности студентов экономических специальностей / В. Зинченко // Вісник ЛНПУ імені Тараса Шевченка. — 2005. — № 7. — С. 240-246.
3. Лузік Е. Креативність як критерій якості в системі підготовки фахівців профільних ВНЗ України / Е. Лузік // Вища освіта України. — 2006. — № 3. — С. 76-82.
4. Маркова А. Психология профессионализма / А. Маркова. — М.: Междунар. гуманит. фонд «Знание», 1996. — 308 с.
5. Петрук В. Психологічна і фахова підготовка майбутнього спеціаліста / В. Петрук // Вища освіта України. — 2002. — № 1. — С. 53-57.
6. Полякова О. Акмеологические условия формирования профессионального мастерства преподавателей вузов / О. Полякова. Электронный ресурс. Режим доступа: <http://nauka-pedagogika.com/viewer/50515/a#?page=3>
7. Прикладная юридическая психология / Под ред. А. Столяренко. — М.: Юнити-Дана, 2000. — 639 с.
8. Человеческие ресурсы — фактор № 1 успеха команды. Электронный ресурс. Режим доступа: http://tgaza.narod.ru/arhiv_07/51_07/1.htm
9. Чернишова Є. Професійне мислення майбутнього економіста / Є. Чернишова. Электронный ресурс. Режим доступа: http://osvita.ua/vnz/high_school/2028/

У статті розглядаються деякі особливості використання інноваційних технологій та сучасних методик навчання у формуванні професійної майстерності майбутніх фахівців із економіки у ВНЗ.

Ключові слова: професіоналізм, професійна компетентність, професійна майстерність економіста, технології навчання, метод проектів.

В статье рассматриваются некоторые особенности использования инновационных технологий и современных методик обучения в процессе формирования профессионального мастерства будущих специалистов по экономике в вузах.

Ключевые слова: профессионализм, профессиональная компетентность, профессиональное мастерство экономиста, технологии обучения, метод проектов.

This article discusses some features of the use of innovative technologies and modern teaching methods in the process of formation of professional skill of the future specialists in economics in universities.

Key words: professionalism, professional competence, professional skills economist, technology training, project method.

УДК 378.147

О.Д. Краєвська
м. Вінниця, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕГРАТИВНОГО ПІДХОДУ ДО ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ-АГРАРІЇВ

Постановка проблеми. Формування комунікативної компетентності майбутніх менеджерів-аграріїв України набуває стратегічного значення для розвитку нашої держави в світлі стрімкого збільшення інтенсивності та масштабів міжнародної ділової комунікації, посиленої інтеграції української економіки, особливо аграрного сектору, у світовий економічний простір та підвищеної уваги світового співтовариства до України та її економічного й людського потенціалу.

Комунікативна компетентність за своєю природою є міжпредметним поняттям і складнощі

процесу її формування є ілюстрацією недоліків відсутності поглибленої інтеграції навчальних предметів на рівні змісту, форм та методів навчання.

Інтегративний підхід у педагогіці є далеко не новим, але він набуває особливого значення та специфічного контексту застосування в сучасних умовах стрімкого збільшення обсягу знань та різноманітності їх взаємозв'язків. Ще Я.А. Коменський звертав увагу на необхідність «завжди і всюди брати разом те, що пов'язано одне з одним». Важливість інтегративного підходу видатний дидакт пояснював наступним чином: «Всі знання виростають з одного коріння — навколишньої дійсності, мають між собою зв'язки, а тому повинні вивчатися у зв'язках» [1]. Особливо актуальним це твердження є для формування комунікативної компетентності майбутніх менеджерів-аграріїв, що відбувається неузгоджено, непослідовно та часто неефективно в межах освоєння різних навчальних предметів.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Проблеми інтеграційних процесів у професійній освіті присвячені роботи С. Гончаренко, Р. Гуревича, О. Білик, А. Ключко, І. Козловської, І. Пастирської, О. Стечкєвича, Л. Сліпчишина, Т. Якимович та ін.

І. Козловська визначає інтеграцію як «процес зближення й зв'язку наук, який діє поряд з процесом диференціації, що являє собою вищу форму втілення між предметних зв'язків на якісно новому рівні навчання» [2].

Відомо, що на сучасному етапі розвитку педагогічної науки виділяють три рівні інтеграції, що суттєво відрізняються своєю сутністю та процесом застосування. І. Козловська стверджує, що перший рівень дидактичної інтеграції — це інтеграційна взаємодія на рівні редукції. У такому випадку інтеграція відбувається у вигляді міжпредметних зв'язків [2].

На другому рівні дидактичної інтеграції відбувається синтез взаємопов'язаних та взаємодіючих наук на основі базової дисципліни.

На третьому рівні дидактичної інтеграції передбачається створення теоретичного та технічного інструментарію суміжних та базової дисципліни, тобто наявність цілісної інтегративної системи, зокрема у вигляді інтегративного курсу [3].

Г. Борозенець у дисертаційному дослідженні присвяченому інтегративному підходу у формуванні комунікативної компетентності студентів немовних ВНЗ засобами іноземної мови [4] розглядає поєднання сугестопедичного та комунікативного методів при навчанні іноземній мові. При всій беззаперечній цінності цих досліджень, у сучасних умовах, інтегративний підхід у формуванні комунікативної компетентності, на нашу думку, слід розглядати ширше ніж поєднання певних методів.

Інтегративний підхід застосовується в освіті не лише стосовно змісту, форм та методів навчання, а також і до засобів. Зокрема, Н. Кононенко стверджує, що інтегративний підхід у застосуванні засобів навчання суттєво сприяє продуктивному засвоєнню знань та формуванню умінь, адже передбачає використання усіх можливих дидактичних засобів у комплексі. У такому разі, засоби навчання, доповнюючи можливості один одного, розширюють можливості пізнання тих, хто навчається [5].

У даній статті, ми зупинимося на особливостях упровадження інтегративного підходу до формування змісту комунікативної підготовки майбутніх менеджерів-аграріїв.

Метою статті є з'ясування особливостей упровадження інтегративного підходу до формування комунікативної компетентності майбутніх менеджерів-аграріїв.

Для досягнення поставленої мети необхідно розв'язати наступні **завдання**: виявити взаємопов'язані та взаємодіючі науки, в процесі вивчення яких формується комунікативна компетентність майбутніх менеджерів-аграріїв; визначити можливості інтеграції, тобто зближення та зв'язку цих наук у процесі формування комунікативної компетентності майбутніх менеджерів-аграріїв.

Виклад основного матеріалу. На нашу думку, впровадження інтегративного підходу до формування комунікативної компетентності майбутніх менеджерів-аграріїв, у сучасних умовах, доцільно проводити на другому рівні дидактичної інтеграції, що відповідає синтезу взаємопов'язаних та взаємодіючих наук на основі базової дисципліни. Такою базовою

дисципліною, на наш погляд, повинна стати іноземна мова за професійним спрямуванням.

Тому, в межах інтегративного підходу до формування комунікативної компетентності майбутніх менеджерів-аграріїв, ми пропонуємо об'єднати процес вивчення іноземної мови та аспектів психології, безпосередньо необхідних для комунікації та формування комунікативної компетентності. З цією метою доцільно вивчати та використовувати техніки психологічного комунікативного тренінгу на заняттях з іноземної мови.

Варто зазначити, що поняття психологічного та педагогічного тренінгу є дуже близькими, а у деяких випадках і тотожними. Психологічний тренінг — це форма активного навчання навичкам поведінки, що передбачає виконання вправ, орієнтованих на розвиток або демонстрацію психологічних якостей або навичок [6]. У педагогіці тренінг розуміють як «форму групової роботи, яка забезпечує активну участь і творчу взаємодію учасників між собою і з учителем» [7]. У педагогічному енциклопедичному словнику педагогічний тренінг трактується як «область практичної психології, орієнтований на використання активних методів групової психологічної роботи з метою розвитку компетентності в спілкуванні» [8, с. 104].

Таким чином, техніки тренінгу ми пропонуємо виконувати в процесі формування комунікативної компетентності майбутніх менеджерів-аграріїв у ВНЗ на заняттях з іноземної мови (рис. 1).

Заняття з іноземної мови традиційно передбачають виконання вправ різних типів. За критерієм спрямованості вправи на прийом чи видачу інформації вправи поділяються на рецептивні, репродуктивні, рецептивно-репродуктивні, продуктивні та рецептивно-продуктивні. За критерієм комунікативності вправи бувають комунікативними, умовно-комунікативними та некомунікативними.

На нашу думку, поєднання таких вправ з техніками комунікативного тренінгу будуть мати більший ефект як для вивчення іноземної мови, так і психології комунікації.

У комунікативному тренінгу застосовуються техніки активного слухання, що передбачає володіння вміннями самовираження та дії. Ці техніки класифікуються наступним чином: на вміння розмовляти — техніки формулювання питань та техніки малої розмови, на вміння почути та зрозуміти — техніка повторювання, техніка перефразування та техніка інтерпретації.

На заняттях з іноземної мови майбутні менеджери-аграрії вчаться грамотно складати питальні речення різних типів: спеціальні питання, загальні, альтернативні та розділові. Тренінг комунікативної компетентності також навчає правильно складати запитання, але не з граматичної, а комунікативної токи зору. Ми пропонуємо поєднати ці процеси з метою забезпечення комунікативної готовності до застосування питань, а не формальної здатності скласти питальне речення.

За комунікативною функцією питання поділяються на відкриті, закриті та альтернативні. Психологи стверджують, що найбільш сприятливими для ефективної комунікації є відкриті питання, тому тренінг комунікативної компетентності зосереджений саме на розвитку технік постановки питань. У межах техніки постановки питань ми можемо виконувати умовно-комунікативні та комунікативні вправи рецептивно-репродуктивного та продуктивного характеру.

Іншим невід'ємним аспектом тренінгу комунікативної компетентності є мала розмова, тобто невимушена, приємна розмова про сімейні справи, хобі, цікаві події, ціллю якої є створення сприятливої психологічної атмосфери та закладення основ взаємної симпатії, довіри або відновлення взаємної симпатії та довіри [9]. У тренінгу використовуються чотири техніки малої розмови: цитування партнера, позитивні констатації, інформування та цікава розповідь. Майбутнього менеджера-аграрія, на нашу думку, необхідно та реально навчити користуватися вищенаведеними техніками. Важливо підкреслити, що техніка цитування партнера є по суті умовно-комунікативною, рецептивно-репродуктивною вправою, а позитивні констатації, інформування та цікава розповідь є комунікативними, продуктивними вправами. Суттєво, що техніка малої розмови не лише дає знаряддя ефективного спілкування, а й пропонує його смислове наповнення, тобто відповідає на питання «як» та «що» говорити.

Таким чином, у межах технік малої розмови, майбутні менеджери-аграрії мають можливість не лише свідомо та вмотивовано засвоювати іншомовну лексику, а й навчитися створювати сприятливу психологічну атмосферу в діловій комунікації та закладати основу взаємної симпатії та довіри на початку комунікацій, а також у подальшому відновлювати взаємну симпатію та довіру.

Окрім уміння розмовляти, тренінг комунікативної компетентності розвиває вміння почути та зрозуміти за допомогою технік повторення (вербалізації ступеню А), перефразування (вербалізації ступеню Б), інтерпретації (вербалізації ступеню В). На заняттях з іноземної мови вищезгадані техніки можливо застосовувати як рецептивно-репродуктивні, комунікативні та умовно-комунікативні вправи.

У контексті занять з іноземної мови, варто зазначити, що вивчення та застосування таких технік сприяє формуванню мотивації до виконання необхідних навчальних дій з лексичним матеріалом. Зокрема, у випадках, коли майбутнім менеджерам-аграріям необхідно повністю або зі змінами відтворити сприйнятий навчальний матеріал або самостійно сформулювати висловлювання іноземною мовою у ситуативних умовах чи реалізувати комунікацію без заданою ззовні мовленнєвого завдання, то студенти чітко розуміють цінність таких навчальних дій, що полягає не лише у вивченні іншомовного матеріалу, а й освоєнні технік ефективного спілкування.

Таким чином, застосування технік тренінгу комунікативної компетентності та вправ з іноземної мови є напроцуд важливим для досягнення високих результатів у формуванні комунікативної компетентності майбутніх менеджерів-аграріїв загалом та вивченні іноземної мови зокрема.

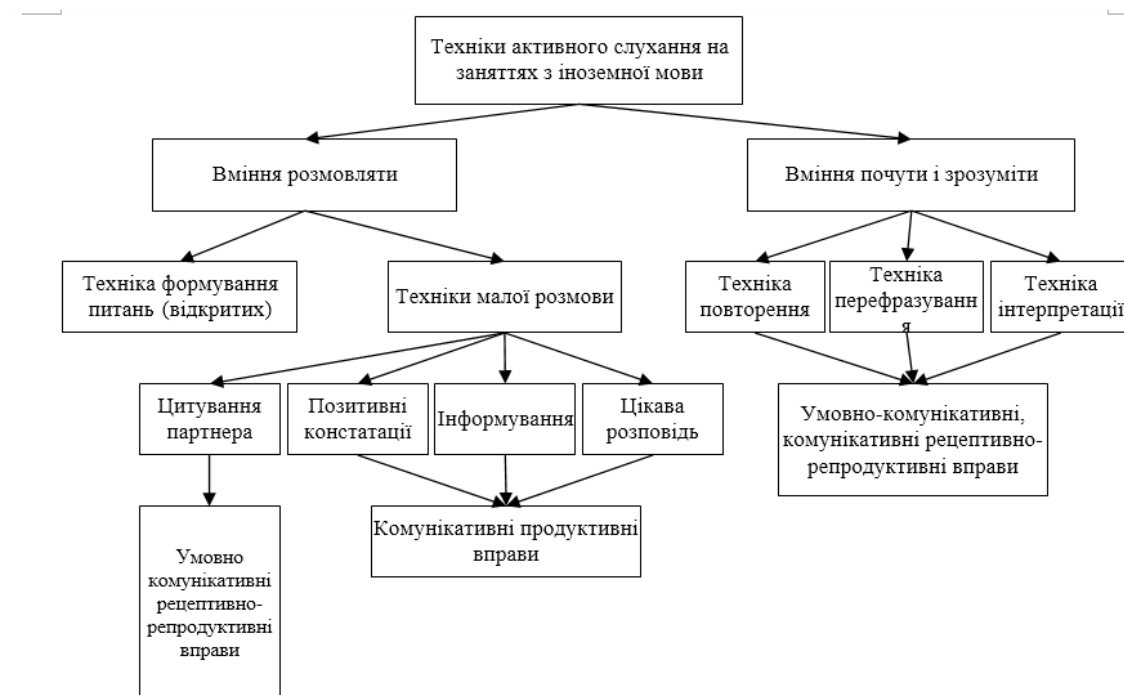

Рис. 1. Виконання комунікативних технік на заняттях з іноземної мови

Висновки. Таким чином, ми розглянули особливості впровадження інтегративного підходу до формування комунікативної компетентності майбутніх менеджерів-аграріїв та виявили можливості інтеграції процесів вивчення психології та іноземної мови. Доречність поєднання технік тренінгу комунікативної компетентності та вправ різних типів на заняттях з іноземної мови підтверджується їх тематичною сумісністю, спільністю цілей, підвищенням якості психологічної та іншомовної складових комунікативної підготовки та мотивації до

комунікації в результаті такого поєднання.

Ми пропонуємо поєднати процес вивчення іноземної мови із вивченням психології спілкування з метою забезпечення реальної готовності до здійснення ефективної комунікації, а не формальної здатності працювати з мовним матеріалом.

Література:

1. Інтеграція навчального процесу як чинник розвитку пізнавальної активності учнів. Режим доступу: http://osvita.ua/school/lessons_summary/proftech/24899/
2. Козловська І. М. Теоретико-методологічні аспекти інтеграції знань учнів професійно-технічної школи: дидактичні основи : монографія / За ред. С. У. Гончаренка. — Львів : Світ, 1999. — 302 с.
3. Ключко А. О. Інтегрований підхід як сучасна форма організації навчального процесу. Режим доступу: scaspee.com/.../klochkoao-integrated-approach-as-a-modern-form-of-lea..
4. Борозенец Г. К. Интегративный подход к формированию коммуникативной компетентности студентов неязыковых вузов средствами иностранного языка. Диссертация на соискание учебной степени доктора пед. наук — Тольяти, 2005.
5. Кононенко Н.О. Интегративний підхід до застосування засобів навчання у самостійній роботі учнів НАУКОВИЙ ЧАСОПИС НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія № 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи: Зб. наукових праць. — Випуск 5. — К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. — 104 с.
6. Психологічний_тренінг. Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Психологічний_тренінг
7. Поняття тренінгу. Режим доступу: <http://zdorovyekonst.ucoz.ru/index/0-12>
8. Панина Т. С. Современные способы активизации обучения: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Т. С. Панина, Л. Н. Вавилова. — М.: Издательский центр «Академия», 2008. — 176 с.
9. Сидоренко Е. В. Тренинг коммуникативной компетентности в деловом взаимодействии / Е.В. Сидоренко. — СПб.: Речь, 2008. — 208 с.

У статті розглядаються особливості впровадження інтегративного підходу до формування комунікативної компетентності майбутніх менеджерів-аграріїв та виявляються можливості інтеграції процесів вивчення психології та іноземної мови. Доречність поєднання технік тренінгу комунікативної компетентності та вправ різних типів на заняттях з іноземної мови підтверджується їх тематичною сумісністю, спільністю цілей, підвищенням якості психологічної та іншомовної складових комунікативної підготовки та мотивації до комунікації в результаті такого поєднання.

Ключові слова: інтегративний підхід, комунікативна компетентність, менеджери-аграрії, іноземна мова, психологічний тренінг, техніка, вправа.

В статье рассматриваются особенности внедрения интегративного подхода к формированию коммуникативной компетентности будущих менеджеров-аграриев и выявляются возможности интеграции процессов изучения психологии и иностранного языка. Уместность сочетание техник тренинга коммуникативной компетентности и упражнений различных типов на занятиях по иностранному языку подтверждается их тематической совместимостью, общностью целей, повышением качества психологической и иноязычной составляющих коммуникативной подготовки и мотивации к коммуникации в результате такого сочетания.

Ключевые слова: интегративный подход, коммуникативная компетентность, менеджеры-аграрии, иностранный язык, психологический тренинг, техника, упражнение.

In the article, features of integrative approach implementation to communicative competence of managers-agrarians are considered and possibilities of integration of a foreign languages and psychology studying processes are revealed. Relevance of combination of communicative competence training techniques and different types of exercises at a foreign language classes is proved by their thematic compatibility, common goals, improvement of the quality of the psychological and foreign language components of communicative training and motivation for communication as a result of this combination.

Key words: integrative approach, communicative competence, managers-agrarians, foreign language, psychological training, technique, exercise.